

Stanisław Rubel (1922-2008)

Stanisław Rubel urodził się 21 października 1922 r. w Wilnie. Jego ojcem był Jan, a matką Gabriela z domu Podwińska. Rodzice mieli pochodzenie inteligenckie. W rodzinnym mieście ukończył gimnazjum i liceum OO. Jezuitów. W 1940 r. zdał egzaminy i otrzymał świadectwo maturalne wystawione w języku litewskim. Odpis tego świadectwa potwierdził notariusz w Warszawie dnia 23 sierpnia 1947 r. W czasie wojny (lata 1941-1944) oraz po jej zakończeniu (do sierpnia 1946 r.) pracował jako szlifierz szkła i lusterek w firmach „Artel Optyków” i „Stiklas”. Awansował kolejno z pracownika na majstra, a potem na kierownika technicznego. W 1946 r. repatriował się do Polski i po nostryfikacji świadectwa maturalnego rozpoczął w 1947 r. studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. Początkowo był to kierunek matematyczny, od roku akademickiego 1948/49 kontynuował je na chemii. Wykonywanie ćwiczeń z chemii analitycznej jakościowej rozpoczął 16 lutego 1948 r. by zakończyć je 9 maja 1949 r. Pracę zawodową rozpoczął jeszcze przed ukończeniem studiów w Katedrze Chemii Nieorganicznej kierowanej przez prof. Wiktora Kemulę. Zastępcą asystenta został w kwietniu 1950 r. i był nim do czerwca 1952 r. Wtedy to, po ukończeniu studiów i uzyskaniu dyplomu magistra, otrzymał stanowisko asystenta. Stanisław Rubel pracował kolejno jako asystent (1952-1954), starszy asystent (1954-1956) i adiunkt (1962-1968). W latach 1955-1962, w wymiarze połowy etatu, pracował na stanowisku starszego asystenta w Instytucie Chemii Fizycznej PAN. W październiku 1962 r. obronił pracę doktorską i otrzymał na Wydziale

Chemii UW stopień doktora. Kolejne etapy kariery naukowej to mianowanie na docenta w 1968 r. i otrzymanie tytułu profesora w 1979 r. Uniwersytet Warszawski był jedynym i głównym miejscem pracy prof. Stanisława Rubla.

Wyróżniał się jako dobry pracownik naukowy. Pod kierunkiem i we współpracy z prof. Kemulą prowadził on badania naukowe w zakresie chemii analitycznej i zajmował się zagadnieniami analizy metali i stopów ze szczególnym uwzględnieniem metali lekkich. Badał też możliwości analizowania rud i chemikaliów. W pracy badawczej stosował różne metody i techniki najbardziej odpowiednie do rozwiązywanego problemu. Głównie rozwijał metody polarograficzne, elektrolityczne i kolorymetryczne. Pozwalały one analizować bardzo małe ilości domieszek i zanieczyszczeń w badanych materiałach. Zajmował się również miareczkowaniem kompleksometrycznymi. Przy opracowywaniu metod analitycznych zwracał uwagę na zagadnienia podstawowe, a przede wszystkim na wpływ jednych składników na drugie oraz przyczyny i źródła błędów. Prace te były przede wszystkim związane z potrzebami analitycznymi przemysłu metalurgicznego.

Jako samodzielny pracownik naukowy kierował kilkunastoosobową grupą współpracowników. Od 1969 r., kiedy to powstał Instytut Podstawowych Problemów Chemii, nazwa kierowanej przez niego jednostki kilkakrotnie się zmieniała przyjmując ostatecznie tę istniejącą do dzisiaj. Jest to Pracownia Chemii Analitycznej Stosowanej. Początkowo prowadzone prace były związane z analizą metali i ich stopów. W połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku badania prowadzone w Pracowni dotyczyły trzech zagadnień. Pierwsze to opracowanie szybkich, instrumentalnych metod analizy wód i ścieków przemysłowych, te badania były rozwijane najbardziej intensywnie. Drugie zagadnienie wiązało się z zastosowaniem nowych odczynników organicznych w polarografii i rozdzielaniu jonów metali na wymienniczkach jonowych. Trzecie zagadnienie było kontynuacją wcześniejszych zainteresowań prof. Rubla i dotyczyło ono analizy czystych metali, stopów metali i minerałów. W dalszych latach zaczęła dominować tematyka dotycząca badania i ochrony środowiska. Analizowano wody, ścieki przemysłowe, tkanki zwierzęce i roślinne, a także żywność.

Ważną pozycją w badaniach prof. Stanisława Rubla były zagadnienia związane z błędami w analizie. Profesor zdawał sobie sprawę, jak wiele zależy od rzetelności i dokładności wyników badań analitycznych. To do nich następuje odwołanie podczas prowadzenia procesów przemysłowych, rozstrzyganiu sporów lub są dowodami w procesie sądowym. Prace naukowe

powstałe w Pracowni dotyczyły w większości metod analitycznych stosowanych z powodzeniem w wielu dziedzinach.

Prof. Rubel miał w swoim dorobku blisko 90 oryginalnych prac naukowych będąc ich autorem lub współautorem i publikowanych w poważnych czasopismach zagranicznych i krajowych. Był też autorem kilku podręczników, skryptów i ekspertyz, recenzował też wiele prac naukowych. Wśród książek na uwagę zasługuje „Pracownia chemiczna. Analiza ilościowa”, jej szóste wydanie ukazało się w 1999 r. Był aktywnym uczestnikiem wielu konferencji, zjazdów i sympozjów naukowych. Współpracował z naukowcami w Polsce i Europie.

Prof. Rubel był także bardzo czynny w działalności pozauniwersyteckiej. Od 1957 r. był członkiem Podkomisji Analizy Metali przy Komisji Chemii Analitycznej PAN, a od 1963 r. pełnił obowiązki sekretarza Komisji Chemii Analitycznej PAN. Był członkiem kilku organizacji międzynarodowych, wśród nich IUPAC. Działał w komitetach organizacyjnych i naukowych wielu konferencji krajowych i międzynarodowych np. Euroanalysis i CANAS. Lista jego aktywności w tej dziedzinie jest bardzo obszerna.

Był nie tylko naukowcem. Od samego początku swej działalności zawodowej Stanisław Rubel włączył się w pełni do pracy dydaktyczno-wychowawczej najpierw w Sekcji Chemicznej, a od 1955 r. na Wydziale Chemii. Od tej strony dał się poznać jako wyjątkowo utalentowany dydaktyk i pedagog. Zwracał tym powszechną uwagę zarówno personelu nauczającego, jak i studentów. Prowadził wiele rodzajów zajęć, były wśród nich ćwiczenia z chemii analitycznej ilościowej, wykłady i ćwiczenia specjalizacyjne z chemii analitycznej ilościowej. Był wielokrotnie opiekunem i kierownikiem licznych prac magisterskich. Wypromował dziesięciu doktorów. Przez wiele lat był opiekunem grup studenckich i opiekunem I i II roku studiów. Czynnie angażował się w organizowanie letnich obozów naukowych i był ich uczestnikiem. Bez przesady można go nazwać znakomitym nauczycielem, którego cechy dają się określić jako cierpliwość, wysokie wymagania i przyjazne nastawienie do kilku pokoleń studentów i doktorantów.

W latach 1972-81 był prodziekanem do spraw studenckich, studenci wysoko cenili sobie jego zainteresowanie ich warunkami bytowania i studiowania. W 1986 r. Rada Wydziału Chemii wybrała doc. Stanisława Rubla na stanowisko dziekana.

Działalność prof. Rubla była doceniana. Wielokrotnie otrzymywał nagrody Ministra i Rektora. Posiadał kilka odznaczeń państwowych: Złoty Krzyż Zasługi (1973), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1998), Medal Komisji Edukacji Narodowej i inne.

Polskie Towarzystwo Chemiczne uhonorowało go Medalem Wiktora Kemuli

Prof. Rubel przeszedł na emeryturę w 1993 r. Jego aktywność nie zmniejszyła się, zmienił się nieco jej zakres. W 2002 r. był głównym organizatorem zjazdu absolwentów-chemików z roczników 1945-1955. Rok wcześniej był jednym z inicjatorów powołania do życia Koła Chemików – Absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 2001-2008 był jego prezesem. Stanisław Rubel był żonaty. Związek małżeński z Zofią zawarł 22 lutego 1951 r. Ze związku tego urodziło się dwoje dzieci: Marek (1953) i Barbara (1957). Prof. dr Stanisław Rubel zmarł 29 listopada 2008 r. w wieku 86 lat. Jest pochowany na Starych Powązkach w kwaterze 154C.

Opracował Zbigniew Wielogórski

1. Jerzy Golimowski „Prof. Stanisław Rubel (1922-2008)”, *Absolwent* nr 6, listopad 2009 r., <http://beta.chem.uw.edu.pl/people/AMyslinski/kolo/biuletyn/06.pdf> [dostęp 04.05.2017]
2. Archiwum Wydziału Chemii Uniwersytetu Warszawskiego